

'Sterker uit corona, een agenda voor herstel en transitie' is het nieuwste advies van de Raad voor Cultuur om de weerbaarheid van de sector te versterken. Hoewel de Raad uitgebreid aandacht vraagt voor de kwetsbare positie van zelfstandigen in de sector en de verliezen die ze hebben geleden en nog steeds lijden, zullen de aanbevelingen van de Raad de positie van zelfstandigen niet daadwerkelijk versterken. Deze gaan niet verder dan extra budget vragen voor Fair Practice, een oproep aan instellingen om Fair Practice toe te passen en de vraag om een regeling voor een werkloosheidsregeling tussen opdrachten door. En de krachteloze, want vaak herhaalde en nooit gehonoreerde, oproep om de partnertoets uit de TOZO te halen.

Deze aanbevelingen zullen zelfstandigen echt niet weerbaarder maken na de crisis. Want aan de structuur van de arbeidsmarkt voor zelfstandigen wordt niets veranderd. De beloning is nog steeds te laag, de onderhandelingspositie beroerd, voor opdrachtgevers en instellingen is het nog steeds veel goedkoper om zelfstandigen in te huren dan mensen daadwerkelijk in dienst te nemen en er zijn nog steeds heel veel kunstenaars die allerlei baantjes en opdrachten moeten combineren om het hoofd boven water te houden.

Overheidssteun

De overheid heeft de culturele sector met uitzonderlijk grote bedragen ondersteund, maar die steun is niet of nauwelijks bij de zelfstandigen terecht gekomen. Dat blijkt o.a. uit het onderzoek van de Boekmanstichting: *'Ongelijk getroffen, ongelijk gesteund'*, de trickle down-theorie heeft niet gewerkt. Het Ministerie heeft geen eigen relatie met kunstenaars en kon dus geen rechtstreekse ondersteuningsregeling inzetten, de steun aan makers kwam daardoor veel te laat, was indirect, te weinig en verliep vooral via de bestaande kunstfondsen en donaties aan private fondsen, zoals het KickStart Cultuurfonds. In Duitsland bestaat bijvoorbeeld de *Kunstlersocialversicherung*, waarbij kunstenaars zich kunnen aansluiten en waarbij opdrachtgevers, kunstenaars en de overheid samen zorgen voor sociale zekerheid, waardoor de overheid daar wel kunstenaars rechtstreeks kon ondersteunen. Het wordt tijd om meer structurele oplossingen te onderzoeken en te kijken naar voorbeelden buiten Nederland als naar de discussie over inrichting van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid in Nederland.

Uitgangspunten

Om de arbeidsmarkt voor zelfstandigen structureel te verbeteren is het nodig om:

Het voor werkgevers en opdrachtgevers even duur te maken om zelfstandigen in te huren als tijdelijke en vaste krachten: gelijk speelveld. Dat is een landelijke opgave waarin de sector een rol in kan spelen.

Het aantal mogelijkheden voor flexibele inhuur in te perken, er zijn te veel sluipconstructies mogelijk. Zelfde als bij 1.

ZZP-ers het recht te geven om collectief te onderhandelen over tarieven, bijvoorbeeld per sector of beroepsgroep, nu mag collectief onderhandelen alleen in uitzonderingsgevallen; recht op vereniging. Hiervoor is al veel lobbywerk verricht vanuit de cultuursector, zie dit [whitepaper](#) op de site van Platform ACCT over collectief onderhandelen. Ook op Europees niveau is er discussie over het recht op vereniging versus mededingingsrecht.

Een vorm van basis-sociale zekerheid in te voeren voor alle werkenden, d.w.z. op zijn minst bescherming tegen arbeidsongeschiktheid en eventueel een vorm van zekerheid bij tijdelijke werkloosheid. We weten dat de meeste zelfstandigen in de sector dit niet zelf kunnen betalen. Een behoorlijk ingewikkeld onderwerp, maar het kan wel, in andere landen bestaat het ook.

Europa

De positie van kunstenaars op de arbeidsmarkt en de bijbehorende (ontbrekende) sociale zekerheid staan internationaal behoorlijk in de belangstelling. De Europese Commissie heeft hier [onderzoek](#) naar laten doen, in het [onderzoek voor het Europees Parlement](#) wat we deden komt het terug (de Raad voor Cultuur verwijst er naar op p.23, noot 8) en [dit rapport](#) voor het Europees parlement gaat er dieper op in. Het Europees parlement deed een oproep om tot een Raamwerk voor betere arbeidsomstandigheden voor kunstenaars te komen. Ook komt dit aan bod in de oproep die ik schreef voor [Voices of Culture](#), het discussieplatform voor culturele groepen en instellingen van de Europese Commissie, dat eind juni met een eigen rapport komt hierover. In het najaar start een discussie tussen de lidstaten over hetzelfde onderwerp.

Er zijn inmiddels ook kleinere onderzoeken verschenen die sociale zekerheidsstelsels voor de culturele sector vergelijken, zoals

deze <https://www.culturehive.co.uk/CVIresources/policy-review-social-security-for-cult>

ural-practitioners/.

De discussie blijft nu te veel hangen in de beperkingen van de huidige Nederlandse situatie, maar vergeet niet dat die een gevolg is van jarenlange politieke keuzes. Het kan echt anders. Maar in Nederland wordt te weinig over de grenzen gekeken.

Nederland

Niet alleen voor de culturele sector is de Corona-crisis een wake-up call geweest als het gaat om de kwetsbare positie van zelfstandigen en parttime werkenden. Flexibel werkende jongeren en laag betaalden vlogen er allemaal als eerste uit, net als de zelfstandigen in cultuur. Eerst was er de **Commissie Borstlap** die voorstelt om nog slechts drie soorten contracten toe te staan: in vaste dienst, tijdelijk en zelfstandigen en de kosten voor de drie soorten contracten gelijk te trekken. Nu is er het **SER-ontwerpadvies** als compromis tussen vakbonden en werkgevers.

Wat te doen?

De cultuursector zal hierover een eigen standpunt moeten innemen. Dat zal minimaal gaan over vier punten:

Bij uurtarieven onder €35 wordt een werknemersrelatie vermoed en zal de werkgever moeten aantonen dat dat niet zo is. Op welke plekken in de sector zou dat gelden en waar is dat wel of niet terecht? Bijvoorbeeld in cultuureducatie? En wat betekent dit voor kunstenaars die niet met een uurtarief werken, maar via aangenomen werk met een vaste prijs of zelf werk maken en dat per stuk verkopen?

Er mag niet langer geconcurrereerd worden op arbeidsvoorwaarden via verschillende contractvormen. Dat zou de culturele sector moeten toejuichen, maar heeft ook gevolgen voor budgetten en productie.

Sociale zekerheid: het rapport spreekt over een verplichte verzekering voor arbeidsongeschiktheid, invoeren van pensioen en een sociaal vangnet voor zelfstandigen zoals (T)OZO. Wat betekent dat voor de sector? Zijn er variaties mogelijk voor lage inkomens in de sector? Of aantonen wat je zelf hebt geregeld, bijvoorbeeld via een Broodfonds? In Duitsland geldt bijvoorbeeld een minimumdrempel voor toetreding tot het sociale zekerheidsfonds voor zelfstandige kunstenaars.

Het rapport bepleit ook het oprekken van de mogelijkheden voor collectief onderhandelen door zelfstandigen in overleg met de ACM (mededingingsautoriteit).

Daar kan de culturele sector bij aansluiten of als voorbeeld dienen.

Ik zou ervoor pleiten dat Platform ACCT, Kunsten92, de Boekmanstichting, de Raad voor Cultuur met ondersteuning van het Ministerie van OCW en anderen een traject uitstippelen om met een antwoord te komen, zowel door onderzoek (wat gebeurt er op Europees niveau en in andere landen) als door de discussie aan te gaan binnen en vooral buiten de sector.

Literatuur

Hierbij een korte inventarisatie van relevante, met name Europese, documenten.

Working conditions and status of artists

Research for the European Parliament on the status and working conditions of artists, March

2021: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU\(2021\)652250](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2021)652250)

Research for the European Commission on artist's working conditions: <https://ec.europa.eu/culture/news/study-artists-working-conditions-published>

Research for the European Parliament on the effects of the Covid-19 crisis and policy recommendations: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU%282021%29652242

Resolution of European Parliament of June 2007 on Status of Artists: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0236+0+DOC+XML+V0//EN>

Review of social security for workers in the CCS in different countries: <https://www.culturehive.co.uk/CVlresources/policy-review-social-security-for-cultural-practitioners/>

Council of the European Union (2018), Draft Council conclusions on the Work Plan for Culture 2019-2022, 13948/18 CULT 137, 15 November

2018 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf>

Resolution of the European

Parliament https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RC-9-2020-0246_EN.html

Cultural Deal <https://cultureactioneurope.org/files/2020/11/statement-Final-1.pdf>

Culture in Crisis, Policy Guide for a resilient sector,

UNESCO <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374631>

Social protection and minimum wages for workers and self-employed

Council of the European Union (2019), COUNCIL RECOMMENDATION of 8 November 2019 on access to social protection for workers and the self-employed, 2019/C 387/01, 8 November

2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019H1115%2801%29> .

European Commission (2020), Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on adequate minimum wages in the European Union, COM(2020) 682 final, 28 October

2020 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0682>

Study into social protection for self-employed during

Covid-19: <https://etui.org/publications/non-standard-workers-and-self-employed-eu>

European Parliament (2020), The scope of EU labour

law [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/658181/IPOL_IDA\(2020\)658181_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/658181/IPOL_IDA(2020)658181_EN.pdf)

Social Pillar

EU: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_820 and <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en> <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9808>

Best practice examples in social security within the

EU: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/878b7c31-22ae-11e9-8d04-01aa75ed71a1?WT.mc_id=NEWSLETTER_March2019

Proposal for recommendation on social security for workers and

self-employed: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1312&langId=en>

EU

SURE-

instrument: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/financial-assistance-eu/funding-mechanisms-and-facilities/sure_en#:~:text=The%20temporary%20Support%20to%20mitigate,coronavirus%20outbreak%20on%20their%20territory.

Consultation on widening the scope of competition rules to

self-

employed <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/124>

Nieuwsbrief 16 – Sterker uit Corona? Niet voor zelfstandigen in kunst en cultuur

83-Collective-bargaining-agreements-for-self-employed-scope-of-application-EU-competition-rules

Paper on the right to collective bargaining for self-employed vs the scope anti-trust law https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3763214

Book on collective bargaining for self-

employed: <https://lrus.wolterskluwer.com/store/product/collective-bargaining-for-self-employed-workers-in-europe/>

Tot de volgende keer!

Als je me ergens bij kunt gebruiken: joost@valuesofculture.eu. En stuur deze Nieuwsbrief door....